

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 września 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił B. K. prawa do wypłaty odsetek. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że Sąd Okręgowy w wyroku z dnia 13 czerwca 2017 r. zobowiązał organ rentowy do wypłaty świadczenia przedemerytalnego za okres od 10 grudnia 2016 r. do nadal i nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego, która zobowiązywałaby organ do wypłaty odsetek. Wskazany wyrok sądu wpłynął do Oddziału 10 sierpnia 2018 r. Decyzją z 24 sierpnia 2018 r. zrealizowano wyrok sądu i naliczono wyrównanie za okres wskazany w wyroku. Wyrównanie zostało przekazane ubezpieczonej ze świadczeniem za miesiąc sierpień. Decyzja z 24 sierpnia 2018 r. została wydana w ustawowym terminie. Wypłata wyrównania również nastąpiła z zachowaniem wskazanych terminów, zatem brak podstaw do wypłaty odsetek.

/decyzja – k. 85 plik II akt ZUS/

Wnioskodawczyni B. K. w dniu 15 października 2018 r. złożyła odwołanie od w/w decyzji ZUS I Oddział w Ł. i wniosła o uchylenie decyzji i przyznanie ustawowych odsetek za zwłokę w wypłacie świadczenia, stwierdzenie odpowiedzialności organu rentowego za wydanie niekorzystnej decyzji.

/odwołanie – k. 3/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 29 października 2018 r. organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania podając argumentację tożsamą jak w decyzji.

/odpowiedź na odwołanie – k. 5/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny

Wnioskodawczyni B. K. urodziła się w dniu (...)

/okoliczność bezsporna/

W dniu 7 grudnia 2016 r. ubezpieczona złożył wniosek o świadczenie przedemerytalne i decyzją z dnia 8 lutego 2017 r. ZUS I Oddział w Ł. odmówił B. K. prawa do świadczenia przedemerytalnego, ponieważ ubezpieczona na 35 lat okresów składkowych i nieskładkowych udokumentowała łącznie 33 lata i 9 miesięcy. Przy ustalaniu uprawnień do świadczenia przedemerytalnego organ rentowy nie uwzględnił okresu pracy w gospodarstwie rolnym matki od 6 września 1977 r. do 31 sierpnia 1982 r., ponieważ o pracy w czasie roku szkolnego można mówić, jako o pomocy przy pracach gospodarskich, co nie jest równoznaczne ze świadczeniem pracy, takim jaki mógłby podlegać zaliczeniu do stażu pracy. ZUS nie zaliczył także pracy w gospodarstwie rolnym matki w okresie wakacji i ferii, ponieważ przez pracę w gospodarstwie rolnym należy rozumieć pracę wykonywaną przez domownika przyjmując kryteria, że za domownika uważa się osobę bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat życia i pozostawała w okresie tej pracy we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem lub zamieszkiwała na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie, stale pracowała w tym gospodarstwie rolnym i nie była związana z rolnikiem stosunkiem pracy. Zamieszkiwanie poza gospodarstwem przez znaczną część roku oraz praca dorywcza w gospodarstwie rolnym w czasie ferii – wakacji nie daje podstaw do uznania takiej osoby za domownika. Tym samym więc okres przerw wakacyjnych uczniów szkół ponadpodstawowych i studentów szkół wyższych uczących się poza miejscem położenia gospodarstwa rolnego nie zalicza się do okresów mających wpływ na prawo i wysokość świadczeń emerytalno – rentowych.

/wniosek – k. 1 – 3 plik II akt ZUS, decyzja – k. 69 plik II akt ZUS/

Odwołanie od w/w decyzji złożyła wnioskodawczyni i wyrokiem z dnia 13 czerwca 2017 r. w sprawie sygn. akt VIII U 552/17 Sąd Okręgowy w Łodzi – VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał B. K. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 10 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wskazał,

że ubezpieczona w toku postępowania wykazała, że w spornym okresie od 6 września 1977 r. do 1 września 1980 r. pracowała w gospodarstwie rolnym matki codziennie, podczas nauki w LO w Ł., natomiast od 1 września 1980 r. do 31 sierpnia 1982 r. pracowała w okresie ferii i wakacji szkolnych oraz w dniach wolnych, podczas nauki w Policealnym Studium Rolniczym w T.. Sąd I instancji w uzasadnieniu wskazał jedynie, że odmówił wiary zeznaniom ubezpieczonej co do faktu, że także zimą pracowała co najmniej 4 godziny dziennie, skoro w tym czasie brak było prac polowych, a zmrok zapada około godziny 16.00. W konsekwencji Sąd uznał, że skarżąca wykazała staż pracy wynoszący 35 lat.

/odwołanie – k. 2 – 6 w aktach VIII U 552/17, wyrok – k. 30 w aktach VIII U 552/17, uzasadnienie – k. 34 - 38 w aktach VIII U 552/17/

Organ rentowy złożył apelację od w/w wyroku i Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 29 czerwca 2018 r. w sprawie sygn. akt III AUa 1027/17 oddalił apelację. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy bezsporne jest, iż wnioskodawczyni po osiągnięciu 16 roku życia tj. po dniu 5 września 1977 r. wykonywała pracę w gospodarstwie rolnym swojej matki. W ocenie Sądu Apelacyjnego w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego istnieją przesłanki, do przyjęcia, iż ubezpieczona pracę w wymiarze co najmniej 4 godziny dziennie, świadczyła w okresie wzmożonych prac polowych w gospodarstwie rolnym (sianokosy, żniwa, wykopki), tj. w okresie od początku czerwca do końca września. Wskazać należy, iż miesiąc czerwiec jest miesiącem kończącym rok szkolny, przeważnie uczniowie mają zaliczone wszystkie prace, a oceny są wystawione, nie ma zatem potrzeby poświęcania znacznej ilości czasu na naukę i przygotowanie się do zajęć szkolnych. Podobnie jest w miesiącu wrześniu, który rozpoczyna nowy rok szkolny, początkowe lekcje mają charakter organizacyjny, nieprzeprowadzane są jeszcze klasówki czy sprawdziany nabytych wiadomości. Uczniowie zatem nie muszą poświęcać tak dużo czasu na naukę jak w pozostałym okresie roku szkolnego. Powyższe okoliczności w ocenie Sądu Apelacyjnego przemawiają za tym, że wnioskodawczyni przynajmniej w okresach wakacyjnych tj.: - od 5 września 1977 r. (tj. ukończenia 16 roku życia) do 30 września 1977 r. (25 dni), od czerwca do września a 1978 r. (tj. 4 miesiące), od czerwca do września 1979 r. (4 miesiące), od czerwca do sierpnia 1980 r. (3 miesiące), a po rozpoczęciu nauki w Policealnym Studium Rolniczym od 30 czerwca do 1 września 1981 r. (2 miesiące) i od 30 czerwca do 31 sierpnia 1982 r. (2 miesiące) tj. łącznie w okresie 1 roku 4 miesiące. Wykonywała pracę w gospodarstwie rolnym swojej matki w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie.

/apelacja – k. 42 - 43 w aktach VIII U 552/17, wyrok – k. 62 w aktach VIII U 552/17, uzasadnienie – k. 65 – 71 w aktach VIII U 552/17/

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi wpłynął do organu rentowego w dniu 10 sierpnia 2018 r.

/elektroniczne potwierdzenie odbioru – k. 73 w aktach VIII U 552/17/

Decyzją z dnia 24 sierpnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. realizując wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 13 czerwca 2017 r. przyznał B. K. świadczenie przedemerytalne od dnia 10 grudnia 2016 r. tj. od daty ustalonej w wyroku sądu. Wysokość świadczenia przedemerytalnego od 10 grudnia 2016 r. wyniosła 730,84 zł. Od 1 marca 2018 r. wysokość świadczenia wyniosła 1070,99 zł.

/decyzja – k. 79 plik II akt ZUS/

W dniu 10 września 2018 r. ubezpieczona złożyła wniosek o wypłatę odsetek za zwłokę od w/w świadczenia za okres od 10 stycznia 2017 r. do 3 września 2018 r.

/wniosek – k. 84 plik II akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 28 września 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił B. K. prawa do wypłaty odsetek.

/decyzja – k. 85 plik II akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny był w sprawie niesporny, nadto Sąd Okręgowy ustalił go na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych a nadto w aktach sprawy o sygnaturze akt VIII U 552/17 oraz III AUa 1027/17.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni nie jest zasadne.

Przedmiotem sporu niniejszego postępowania było prawo ubezpieczonej do odsetek od wypłaconego przez pozwanego, w związku z realizacją wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 13 czerwca 2017 r., świadczenia przedemerytalnego przyznanego od dnia 10 grudnia 2016 r.

Wskazać należy, iż zgodnie z art. 118 ust. 1, 1a i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Inaczej mówiąc, oznacza to, iż chwilą, od której rozpoczyna bieg 30-dniowy termin do wydania decyzji jest rozstrzygnięcie ostatniej kwestii koniecznej dla ustalenia uprawnień wnioskodawcy. Celem tak skonstruowanej regulacji jest zagwarantowanie ubezpieczonym możliwie szybkiego uzyskania świadczenia bez zbędnego przedłużania postępowania w sprawie o jego nabycie. W przypadku uchybienia powyższemu terminowi, organ rentowy popada w zwłokę ze spełnieniem świadczenia, czego konsekwencją jest obowiązek zapłaty odsetek w ustawowej wysokości.

W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust.1 w/w art. 118.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. (P. 11/2007 OTK ZU, 2007/8A poz. 97), art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W uzasadnieniu powołanego wyroku, Trybunał Konstytucyjny wywiódł w szczególności, że przez pojęcie „wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności” z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Stąd też 30 dniowy termin na wydanie decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez Sąd, powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku Sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenie lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy), termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Jeżeli więc odpowiedzialność taka jest po stronie organu rentowego ubezpieczony ma prawo do odsetek. Omawiany przepis może więc dotyczyć wyłącznie takiej sytuacji, której dla wykazania okoliczności, która miałaby wpływ na prawo do świadczenia lub na jego wysokość, dopiero w postępowaniu sądowym zostałyby przedstawione odpowiednie dowody, z których strona mogłaby skorzystać już w postępowaniu przed organem rentowym, lecz tego nie uczyniła

(wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 września 2006 r. III AUa 1126/2005). Organ rentowy ma bowiem obowiązek znać i prawidłowo stosować prawo materialne i w tym zakresie ponosi pełną odpowiedzialność. Jedynie wówczas, gdy brak możliwości wydania prawidłowej decyzji był podyktowany niezależnymi od organu rentowego, brakami w ustaleniach faktycznych, możliwe jest przyjęcie, że organ nie ponosi odpowiedzialności przewidzianej w art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Należy przy tym zauważyć, że użyty w tym przepisie termin „ustalenie okoliczności” dotyczy wyłącznie sfery faktów, a nie prawa, bowiem przy wykładni prawa nie dochodzi do żadnych „ustaleń okoliczności”.

Stosownie do dyspozycji zawartej przez ustawodawcę w treści normy prawnej wyrażonej w przepisie art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Przepis § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 1999 roku, nr 12, poz. 104), wydanego na podstawie art. 85 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stanowi, że odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń. Zaś okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony materiał dowodowy wskazuje, że ostatnia okoliczność niezbędna do wydania decyzji w przedmiocie ustalenia uprawnień ubezpieczonego do emerytury nastąpiła w dniu doręczenia wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 29 czerwca 2018 r., którym oddalono apelację organu rentowego od wyroku sądu I instancji w sprawie VIII U 552/17, do organu rentowego tj. w dniu 10 sierpnia 2018 r.

Nie jest zatem zasadne roszczenie wnioskodawczyni, co do wypłaty odsetek za okres od dnia 10 stycznia 2017 r. do 3 września 2018 r. Rozstrzygnięcie w przedmiocie przyznania ubezpieczonej prawa do świadczenia nastąpiło bowiem na etapie postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny jeszcze weryfikował okresy pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym. Brak jest zatem obowiązku organu rentowego do wypłaty odsetek od przyznanego świadczenia.

Na koniec należy podkreślić, iż na mocy ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 42, poz. 338), z dniem 1 kwietnia 2009 r. dokonano nowelizacji przepisu art. 118 ust. 1a w ten sposób, że na końcu przepisu dopisano zdanie drugie o następującej treści: „Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”. Począwszy od dnia 1 kwietnia 2009 roku, Sąd przyznający świadczenie, w sentencji wyroku powinien zatem zamieścić orzeczenie w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego tj. o istnieniu takiej odpowiedzialności lub jej braku. Kwestia braku takiego orzeczenia została rozstrzygnięta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011r. (sygn. akt I UZP 2/11, Biuletyn Sądu Najwyższego 2011/3). Zgodnie z w/w uchwałą Sądu Najwyższego brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 Nr 153 poz. 1227 ze zm.) nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia.

A zatem Sąd w niniejszej sprawie władny był wyrokować.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

K.K.-W.